

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házas hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Asszerkesztőség kérésekre visszaadással
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Beszéljünk világosan!

A szabadkőművesek háta mögé buvó s minden pozitív hitet megtagadó zsidók, vagy az ezekkel szövetekezett szabadgondolkodók s egyéb hozzájuk hasonló, mint látjuk és tapasztaljuk, minden követ megmozdítanak, csak hogy a katolicizmusnak, nevezetesen a kath. egyháznak ártsanak. A tudomány előhaladására, a társadalom követelményeire, a szociális kérdések megoldásának szükségességére hivatkoznak; mert szerintük mindezek és sok más szövetségeseik, azt kiáltják: »feszítsd meg!« töröld el a földszinéről a kath. egyházat, sőt még a katolikus nevet is!

S ahol hatalmuk elég nagy s elkábitott szövetségeseik elég számosak: ott meg is teszik mindazt, amit ez irányban tehetnek, ami tőlük telik. Megfelelnek akkor a tudomány iránt való nagy lelkesedésekről, a művészet páratlan nagyrabecsüléséről, amelyet egyébkor oly nagyon hirdetnek! A tudomány romba döntött palotái, a széjjel hányt vagy elkótyavetyélt könyvtárak, az összetört, vagy széjjel metszett műrekek, melyek féktelen dühöknek áldozatul esett, csak azért, mert katolikusok s egyház birtokában

voltak: eléggé hirdetik a tudomány és művészet iránt való igazi tiszteletüket.

Példa van rá elég, úgy a múltban, mint a jelenben. A kirabolt francia templomok és zárdák, a széjjel szórt portugál szerzet házak és megszenstelenített templomok kiáltó bizonyítékokat szolgáltatnak.

Az ámtás ideig-óráig sikerül; de nem tarthat örökké. Előbb utóbb kiderül. Nekünk különben erre nincs szükségünk. Ismerjük mi őket jobban, hogy sem gondolnák.

Egyet azonban figyelmükbe ajánlunk és pedig nagyon s talán saját érdekükben! Ugy-e a tűz tüzet okoz, a gyűlölet gyűlöletet szül. Ők fölgynytani s romba dönteni szeretnének a Szent Péter templomától és a Vatikántól kezdve minden templomot és minden épületet, mely a katolicizmus szolgálatában áll s megfojtani mindenkit, aki a pápától kezdve az utolsó jámbor asszonyig az egyház érdekében szólni, avagy valamit tenni merszel?

S mégis mit tapasztalnak részünkről? A bátor védelmet, hitünk nyílt megvallását, igazaink mellé való sorakozást. De nem hallanak sértő szót, nem szitkot, káromkodást vagy fenyegetést! Miért?

mert mi hiven követjük isteni Alapítónk Jézus Krisztus intelmét: imádkozzatok azokért, akik titeket üldöznek, jót tegyetek azoknak, akik titeket gyűlölnék, rágalmaznak. Innen ered a katolikusoknak közmondásszerű, sokszor tulásba is vitt türelme!

Ellenségeink azonban vigyázzanak és lássák be, hogy ez a békés hang csak a Krisztus hű követői szívéből tör elő, e nemes érzelmek, a tűrő szeretet ezen virágai csak az igazi, s mondjuk — a szállóigévé vált — »kongregációs« szívek melegénél teremnek. Mozdítsátok el e szíveket azon áldásos tűzhelytől, melyet ők a mi oltárainkon találnak és csakis ott találnak: irtsátok ki e szívekből a keresztény katolikus lelkületet s ők is hozzátok hasonlókká lesznek!

Ha megszűnik őket visszatartani az Istenre való tekintet, ha elvetik maguktól a jövőbe vetett reményt vagy a tulvilági boldogtalan jövőtől való félelmet, ha ők is hozzátok hasonló, de saját meggyőződésük által sugallt elvek, féktelen szenvedélyek által engedik magukat vezéreltetni: ha a millió és millió katolikus megszűnik katolikus módon gondolkodni és érezni: nem gondoljátok, hogy akkor a ti általatok fölszabadított

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ha igaz volna?

Megfogadtam ugyan szentül, hogy ember fia nem tudja meg a bozasztó történetet. És mégis elmondok mindent itt e helyen. Halálos szívobogás majd szétveti a keblemet, ha eszembe jut a dolog valamiképpen s ez kényszerű, hogy beszéljek. 1908 decemberében történt.

Nem tudom tökéletes bizonyossággal állítani, hogy tényleg megtörtént-e. Tán álom volt ez a sajátos tömkeleg, melynek hűséges leírása ime itt következik: Nem, mégsem álom, a részletek tulságos élénkséggel domborulnak ki előttem . . .

En hallottam mindent . . . Láttam azt az embert!

Ugyan kit?

A vonat teljes sebességgel rohant Vintimille felé. A kocsi üres volt, én legalább annak hittem, mert hirtelen Toulon tájékán egy ember helyezkedett el velem szemben. Marseilleban szállhatott be egy pillanattal a vonat elindulása előtt . . .

Nem hittem, hogy a szomszédos fal

kében lett volna . . . A folyosón tartózkodhatott, és a hogy meglátott engem, utánam jött.

Nem tartom magamat gyávának. Ugy értem, hogy rendes körülmények között uralkodom az idegimen — és bátorságot parancsolok beléjük. Nos igen, ettől az embertől félttem.

Mintha nem lett volna benne élet. Ősrégi egyiptomi vigyorgás ült arcán. Kiszott sovány ábrázata nem árulta el korát . . . Hatvan éves lehetett tár, vagy negyven, vagy kétezer . . . Szintelen szemel . . . ilyen lehet a napkelte a sarkvidéken. Lassu, lenyűgöző pillantásai hasonlósok azokhoz, a melyeket a londoni állatkertben láttam az üvegtáblák mögöl az óriási kígyók lakában . . . Gesztusok nélkül, kemor, kifogástalan szabású öltözékben, égő szivar a szájában, a mely mintha soha sem akarna kialudni.

Összönszerűleg a vészféket kereste a tekintetem. Az ember mosolya háromszöglatté görbült. Majd megszólalt:

— Ugy hittem, nem látok többé vizont, a hullámok közti ragy éj után . . . Az arcom ugyanaz . . .

A vonat rohant előre. Es én, bezárva e vágtató törbömbbe egy örült társaságban! . . .

S tudtam jól, hogy legalább egy órába telik, míg a kék tenger mellett megpillanthatom Saint-Raphael rózsás katedrálisát, a legközelebbi vasuti állomást.

Csodás fűdolog: most felismertem azt az embert. Biztos voltam benne, hogy láttam valahol. Minő országban, mely időtáji? Emlékezésem szertekalandozott . . . mindegy . . . láttam valahol!

— Szébb voltál hajdanában aranyos fegyverzetében, délcegen, hadi szekereden . . . Sokszor láttalak úgy . . . Európa, melyet még nem ismertünk akkor, embermajmoktól népes erdőség vala. Ma kéjvonaton repülünk át rajta: Es még sincs olyan régen . . . Pár ezredév tünt le a porban azóta. Gondolj az örökkévalóságra s meglátod, tegnap volt csupán.

Izgatott lett.

Emlékszel-e még a hullámok közti nagy éjszakára? A mi egész világunk, mely százszorta szébb volt a mostaninál, pár óra alatt elpusztult. Miért? Mert félték tőlünk az istenek! A nagy szárazföld hajótörése volt ez . . .

Ah, vagy úgy! Hisz az Atlantisz történetéről beszél az örült! Azt a történetet, azaz jobban mondva, legendát ismétli, amelyet ismerünk ugyan, de amely felett hitetlenül mosolygunk; arról a földrésztől, amely valaha réges-régen

Tavaszi és nyári cipőkülönlegességek

„KOBRAK“-nál

Helybeli és vidéki telefon: 847.

28

Rákóczi-ut 3.

és nagyra növesztett ár, kit fog először elsöpörni?

Nem a keresztény szellem hanyatlása és a keresztény katolikus morál hátterbe szorítása, elvetése hozta-e létre a pogromokat, a vérfürdőket? amelyekben ha a keresztények is szenvedtek, de nem ők voltak az egyedüli legyőzöttek? Miért nem öltöztetik nyelvüket az orosz, a román zsidók keresztény társaikra? Mert ezek már megtanították őket, hogy a botnak két vége is van! Hol van az megírva, hogy mindig csak azon jelígnék kell a felszinen maradnia: »Üsd a papot«, »Üsd az egyházat!«? Mi lesz, ha e jelige megváltozik és a kiáltók ellen fordul? Pedig megváltozik, amint a keresztény szellem kivész! . . . De nem akarom folytatni. Egyelőre ennyi is elég! s reméllem, hogy a szabadon gondolkozó, ha még tud szabadon, illetőleg elfogulatlanul gondolkozni: legyen bár hitetlen zsidó vagy szabadkőműves vagy mind a kettő, eleget okulhat ebből. Sőt kérheti is a katolikus egyházat, hogy csak mélyítse a hiveiben a katolikus gondolkozást és érzést; mert az bizonyára egy országot sem fog romba dönteni; de még csak bántalmazni sem bárkit, akár milyen, csak tisztességes meggyőződést kövessen is egyébként.

A király. Bécsből jelentik: Lainzban két napig esett az eső s e miatt a király nem tehetette meg rendes sétáját a kastély parkjában. Ma reggelre elvonultak a felhők és meleg nap sugaras az időjárás. Az uralkodó ma reggel smét séálhatott az ugynevezett Kammergartenben. A király semmit se változtatott életrendjén, az arcszine egészséges.

Amerika és Spanyolország között létezett. Csodás civilizációja mellett mai korunk idomtalan váznak tűnik. Néhány óra alatt söpörte el a tenger, s nem maradt belőle hatalmas, kétes emlékeknek: egyéb.

Megnyugodtam. Utitársam rögeszméje romantikus, veszélytelen. Csak hadd beszéljen hát.

Különös hangon folytatta:

— Ah! A hullámok közti nagy éjszaka! En okoztam az istenek e bosszuját, rémületét, egyedül én! Kiraboltam őket. Felfedeztem az élet titkát. Erted? Jól? Eltöröltem a halált! A szerelem csodája és diadala! Menyasszonyomért, akit a halhatatlanok elragadtak és kit elhantolni készültünk, feltörtem a templom ajtaját, kinyitottam a titkos szentélyt és megláttam az írást, a szót, az ígét, amely megtöri a halált, megrázza az életet, leleplezi az isteneket. Isten lettem magam. Erős akaratom folytán szerelmesem három nap óta kihűlt teteme meleg lett újra és rózsás. Es én kikiáltottam elragadtatásomat a népek. A halottak szomorú városa örjögő csöndület tanyája lett. Kacagva, himnuszok hangjai között támasztották fel a halottakat. Felemelkedtek; az új fényességtől káprázó szemekkel, de feledve a homályt. Es talapatukon az istenek szobrainak kötetést iszonyat remegtette meg . . .

A fehér füstbe burkolt vonat Nizza felé közeledett. Az erős, munkában nyögő gépezet éles sikolyai megszakították a békés vidéket.

A különös tébolyodott arcán gyűlölet suhant át. Fokozódó izgatottsággal folytatta:

— Igen remegtek az istenek, veszve voltak az emberi diadal folytán. Életöröm, általános rokonszenves részvét töltötte be az undok rothadás helyét. De én nem számoltam a kifosztott térfek követelő imájával. A romboló parányok és a rengeteg halhatatlanok között

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 16.

Berzeviczy Albert fél 11 órakor nyitja meg az ülést.

Bejelenti, hogy a Curia Wickenburg Márk gróf ellen emelt petíciót visszautasította Bemutatója Hajdumegye feliratát a néptanítók fizetés-rendezése ügyében.

Polónyi és Hock.

Napirend előtt

Polónyi Géza felszólal Hock János vádjá ellen, hogy a szóló egy budapesti vecsernyére bujtogatja a tömeget. Átér Hock azon adatainak cáfolására, melyek szerint a városi hatóságoknál nem a zsidóság van többségben. Hock János csak három bizottságról igyekezett kimutatni, hogy a kereszténység többségben van, holott a szóló huszonegy bizottságról mutatta ki, hogy a zsidóság van többségben. Tiltakozik az ellen is, hogy a Vigadóban tartott katolikus népgyűlésnek protektora volt. Kijelenti, hogy ezen a gyűlésen hozott határozati javaslatban nem volt követelő hangja. Tiltakozik a »vecsernye« rendezés rágalmá ellen.

Elnök: Polónyit rendutasítja »rágalom« kitejezés miatt.

Polónyi Géza: Bocsánatot kér e kifejezésért, de jogosultnak találja, amikor őt bujtogatással vádolták meg.

Hock János: Bizonyítja Polónyi tévedéseit újabb adanyújtásánál. Az érvek, melyekkel Polónyi saját állításait védi, igen gyöngék. Igaz, hogy azt mondta, hogy Polónyi egy budapesti vecsernyére harangozott be, ezzel azonban Polónyit harangoznak s nem gyilkosnak nevezte. (Derűtlenség) Tiltakozik az ellen, hogy papi hivatásának lelkiismeretlen teljesítésével vádolják őt, akinek választásánál minden felekezet a saját papjának vezetésével vonult fel, hogy részavasson. Ha Polónyi ilyen példát fel tud mutatni élettörténetében, akkor van joga őt papi tisztességében megítálni. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Sorra kerül

a kultusz-tárca.

költségvetésének tárgyalása.

Soher-Thoss Béla gróf és Szmracsányi György nincsenek jelen.

Preszly Elemér a süketnémák és gyengeelműek iskolájának fejlesztését tartja szükségesnek.

A vita bezárása.

Elnök: Minthogy senki sem jelentkezett szólásra, a vitát bezárja.

Kammerer Ernő előadó nem ért egyet azzal a felfogással, hogy a népoktatást tulságos mértékben kell fejleszteni. Ez az irányzat a közoktatás, egységét megzavarja. Azt sem tartja helyesnek hogy a közoktatás és a hadfejlesztés költségvetést ellentétbe állítja egymással s úgy tüntetik fel, hogy egyik költségvetés a másikat csökkenteni igyekszik. Elítéli, hogy a kulturális kérdésekben politikai pártérdekű küzdenek egymással. Ismételtén ajánlja a költségvetést elfogadásra.

Elnök a határozati javaslat benyújtó jogán szólítja Eszterházy Mihály grófot, ki nincs jelen.

Mo'nár János beszéde.

Mo'nár János felolvassa a vigadói katolikus népgyűlés határozati javaslatát, hogy bizonyítsa Polónyinak azt az állítását, hogy a népgyűlés nem lépett támadólag fel.

Kelemen Samu: Hát az indoklás?

Polónyi Géza: Azt is felolvashatja.

Kelemen Samu: Nem kell.

Polónyi Géza: Az ördög fél a tömjéntől.

Mo'nár János: Reflektál Várady Zsigmond felszólalására a Mária-kongregációkról. Nem a szóló vontá be a kultuszvitába a kongregációk kérdését, hanem Várady Zsigmond volt az, aki kultuszbizottság ülésén szóhozvonta ezt a tárgyat, a szólónak nem lévén alkalma a bizottságban válaszolni Várady felszólalására, a Házban folytatta a megkezdett vitát.

Szónok foglalkozik Tisza István gróf felszólalásával, aki az ultramontanizmus alatt szekterianizmust ért. Andrassy Gyula pedig óriási ellentéteket lát a vallásosság és szabad-elvűség között. Ez téves. A vallás magában

egyezség jött létre, a gyilkosság mohó, sötét egyezsége. Egy éjjel a léggör tegyerve öltözött, a felbérelt villám, a felszabadult hullámok a fellázított szelkek engedelmeskedtek. Az istenek mozgósítása volt ez. Hajnalig tartott a csata s a hogy a nap fölkelte a győzedelmes föld helyet, hol az ember megtörte a halált, a lecsendesült Oceánt látta, amely mindent elboritva, az ég peremét nyaldosta.

Utitársam elhallgatott, felüldült, mintha újra látná a végítélet napját. Majd hirtelen felemelkedett s prófétai örület fogta el:

— Ezredévek multak el azóta. Százszor és százszor haltam meg és százszor ébredtem új életre. Mindenki így cselekszik. De az én agyam nem ismer soha feledést, az emlékezésnek ezt a gyöngeségét, ezt a gyávaságát. Egy célom van csupán, győzedelmeskedni a halálon! Es most, ezerkilencszáznolc évvel a ti Krisztustok születése után, újra megtaláltam az írást, a szót, az ígét, amely halhatatlanná teendő az embert. Erts meg jól. En nem változtok semmin, mert hisz a mi valahol megszűnik, másutt újra keletkezik. En a haláltélelmet törölöm el csupán, ezt a bár pillanatnyi, de annál kínosabb érzést, a feloszlás, a jéghidegség érzését. Két héten belül megszűnik létezni az emberi halál. Akkorra már kikiáltottam a mindörökké idvezült világnak titkomat.

Nizza. A vonat megállt. A quaira ugrottam a tömeg közé. Az örült zavaros tekintettel nézett rám.

— Rosszul cselekedtem, hogy mindezeket elmondtam neked. Ne szólj semmit, mielőtt rendeleteimet kézhez nem vettéd. Ide küldöm majd értesítéseimet, Nizzába »Atlantisz, poste restante«. Itália valamely félreeső zugába vonulok most, hogy tervem kiviteleté kellőképp

mérleljelem. Két hétre van szükségem mindössze. Most ugyan mit tehetnék? Semmit!

Ahogy e gögös szavak elhagyták ajkaim, megfordult, a fűtke egyik sarkába burzódott s a vonat elindulásáig egy szó sem szólt többé. Egy idea ragadt meg hirtelen, hátha ez az ember csak mókázik, áprilist járat velem jókedvében? Sebaj! E lehetőség bár sérteite önézetemet, elsímitotta nyugtalanságomat és helyreállította idegeim egyensúlyát. Inkább mókázóval, mintsem örültel lett légyen dolgom. A szavainak különben sem tulajdonítottam fontosságot, az pedig, hogy felfedezésében, különös emlékeiben hinni is lehet, még csak eszem ágába se jutott.

Pár nap mulott el időközben. Egy hét. Kalandomra már nem is gondoltam, a mikor egy reggelen, a hogy felébredek . . .

Ah! Rémséges. az ujságok a poklok borzalmairól regéltek. Az éjjel halt meg Messina. A földrengés és a hirtelen dagály valósággyá varázsolták részben az Atlantisz legendáját. Mintha valamely utokzatos parancs folytán rendelte volna el az ég a világ egy zugának legyilkolását. Sápadtan, megrendülve, utitársamra gondoltam, kiről már majd hogy meg nem feledkeztem. Titkos akarat által ösztönözve a postára siettem. Egy sürgöny várt rám:

»Atlantisz, poste restante Nizza«. Holnap reggelre határozottam. Szicíliában vagyok Messinában. Kikiáltom felfedezésemet az egész emberiségnek. Ma éjjel fogom kipróbálni. Diadall!

E sürgöny a katasztrófa előtt, két órával hagyta el Messinát. Mit mondjak még? Mit gondoljak? Mit higgyek? Semmit. Csak reszketek mint a gyermek a sötétben és imádkozom! . . .

Pierre Froudale.

foglal érzelmi motívumokat, vigasztaló elemet, mely erőt ad az elcsüggedőnek az élet harcában. A vallás tehát érzelmi valami, amit mindenki saját ízlése szerint vall, de nem szabad, hogy kizárja éltető elemei közül a felekezeti elemeket. Mert mi is a felekezeti elem? A felekezeti elem approbációja a vallásos embernek, aki kényelmi szempontból csak érzéki motívumokat keres a vallásában. A felekezeti elem a vallásos szertartások betartásában áll! Birálja Kelemen Samu beszédében a felekezeti kultúrára vonatkozólag mondott szavait. Volt egy pogány kultúra is, ezt elismeri ő is. De ez a kultúra szegényebbé tette lelkiükben az emberiséget. Es azután jött a keresztény kultúra, az a bizonyos felekezeti kultúra, melynek eredményei — mint nézetének kifejezést ad — általánosan ismertek. Aposztrofálja ezután Várady Zsigmondot, aki — úgy mond — a parlamentben történt felszólalásával úgy tűnt fel előtte, mint egy bájos menyasszony (nagy derűtlenség a Ház minden oldalán), de ha parlamenten kívüli munkásságát meg felszólalásainak tenorját nézzük úgy látjuk, hogy ő bizony egy *kofaasszony*.

Mindazonáltal nagy elismeréssel van Várady felszólalása iránt. Mert akkor, midőn ő a kongregációk álláspontját védte a parlamentben, felolvasott egy néhány hitelt a kongregációk alapszabályaiból, többet nem mert felolvasni, mert azon hisztemben volt, hogy a Ház azt nem fogja meghallgatni. Várady, aki egész fejezeteket olvasott fel — támadni óhajtván a kongregációkat — megmutatta neki, hogy ő is bátran élhet hasonló fegyverrel, mert remélhetőleg őt is meg fogják hallgatni. De nézzük csak hogyan is beszél a bájos menyasszony kint a szabadkőműves páholyokban? (Nagy derűtlenség.) Ismerteti Várady szabadkőműves munkásságát, majd kijelenti, hogy nem fogadja el a javaslatot.

Elnök bejelenti, hogy a többi képviselő urak nem óhajtanak élni a zárszó jogával. Tíz percire felfüggeszti az ülést.

Zichy miniszter zárszava.

Zichy János gr. vallás- és közoktatásügyi miniszter: Első beszédében minden felekezeti színezetet eliminálni akart és sajnálattal látta mégis, hogy a vitát ez dominálta. Semmitől se félt jobban a kultúrát, mint a felekezeti világlongástól. A felekezetiesség harca a vallásosság rovására megy. Ne hurcolják a felekezeti kérdéseket a fórum elé, mert ezek csak szétválasztják az együttműködőket s ez a nemzet kárára van! (Helyesítés.) Ezután reflektál egyes képviselők felszólalására és pedig Szász Károly, Béla Henrik felszólalásaira. A közepiskolák reformjával kapcsolatosan akarja a polgári iskolák kérdését megoldani.

A miniszter beszéde további folyamán kijelenti, hogy a polgári iskolák már kinőttek az eddigi keretből, de azért hiba volna egy újfajta közepiskolát kreálni. Különbösen az új szervezésnél kikéri a szakkörök véleményét. Ezután a gör. kath. és gör. keletiek ügyével foglalkozik. A régi keleti liturgia nem vesztélyes s a gör. kath. magyarság szétszórva lakik, ez nehezíti meg a kérdés megoldását. A nap-tár egyesítést siettetni fogja, addig nyomat megfelelő magyar műveket. Az alapok jövedelmét fokozni igyekszik. A nyugdíj idő leszállításán dolgozik s igyekszik azt kedvezően megoldani. Az nem áll, hogy tanárokat és tanítókat politikai okok miatt áthelyeztek volna. Fráter Lóránd szeretettel beszélt az iparművészetről, de csak abban volt igaza, hogy kevés a pénzük. Az iparművészek kiképzése terén a produkció van. Az egyetemen felállítják a mezőgazdasági tanszéket. A pornografikus iratoknak kiküszöbölése tekintetében, különösen az iskolák köréből, mindent elkövet. A zsidó reform kérdésének megoldásánál sok nehézség van, mert erőszakkal semmit sem tehet. A katolikus autonómiaira vonatkozó javaslat mellőzését kéri. A kongregációk a vonatkozólag ismétli, hogy azok tisztán pietista egyesületek s így be nem tilthatók, azonban senkit sem kény-

szerithetnek a belépésre. A költségvetés elfogadását kéri.

A költségvetést általánosságban elfogadták s áttértek a részletes tárgyalásra. Ülés vége 3 óra 10 perckor.

Városi nagy építkezések.

Rendkívüli tanácsulást tartott tegnap Nagyvárad város tanácsa, amelyeken nagyszabású tervekkel foglalkozott. Ezek a tervek közelről érintik a város jövő fejlődését.

A csendőrszola építése.

Első sorban az országos csendőrszola terveit tárgyalták, amelyet Vágó József fővárosi műépítész készített. Az építési engedély kiadásáról volt szó, mert még ez évben tető alá akarják venni a monumentális épületeket. A városi tanács a terveket megfelelőnek találta s az építkezési engedélyt megadta.

A Rimanóczy épület kibővítése.

A Rimanóczy fürdő, szálloda és kávéház kibővítésének kérdése, a szomszédos Papolczy-ház megvétele és újra építése által, vitát keltett. Már többször foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, s kimutattuk, hogy a kibővítés már most haszonnal jár a szegény alapra, de a város fejlődése folytán a jövőben még nagyobb jövedelem emelkedés várható a kibővítésből, mert a mai nagyságában lemarad a verseny folytán az ingatlan jövedelmezősége.

Komlóssy József tanácsnok, mint előadó egyedül áll a tanácsban azon véleményével, hogy térjen a kérdés felett napirendre a tanács, mert a kibővítés nem lenne előnyére a szegény alapnak.

Rimler Károly polgármester a város kötelességének tartja, hogy az ingatlant megmentsse az elértéktelenedéstől. A város fejlődése folytán okvetlen ki kell bővíteni, mert később drágán fizetnének meg ezen mulasztást. A szomszédos ház megvétele most van az alkalom, amilyent a jövőben hiába várunk.

Dr. Thuray László kimutatja a kibővítés előnyeit, amely által a szegény alap jövedelme igen tekintélyes évi összeggel növekszik. Az előadó számításait téveseknek tartja.

Gerő Armin szintén a kibővítés mellett érvel s kijelenti, hogy valóságos bűn volna a mostani kedvező alkalmat elmulasztani. A gazdasági tanácsos érvei még jobban igazolják, hogy igen is helyes a ház megvétele s az ingatlanok átalakítása. Arra nézve azonban garanciát kér, hogy az egész tranzakció nem haladja túl a költségvetést.

Lukács Odön elfogadja a házvételt és az átalakítást, azonban az átalakított és kibővített kávéházért magasabb bérösszeget óhajtaná.

Az ügyet kiadták a pénzügyi bizottságnak, a házvételt és kibővítést azonban elvben elfogadta a tanács és megbizta a polgármestert, hogy tárgyalásokat folytasson magasabb bérösszeg elérése végett.

Eladják e az Apollót?

Végül az Apolló felépítésére vagy értékesítésére került a sor.

Komlóssy József tanácsnok árverés kiírását kívánja az épületre; ennek eredményéből átná, hogy mi lenne előnyösebb a városra: a felépítés vagy az eladás.

Gerő Armin a telek eladás mellett van. **Rimler** Károly kijelenti, hogy soha sem adja szavát ingatlan eladására, mert olyan körülmények jöhetnek, hogy tisztes áron kell visszavásárolni. Elég példa van arra, hogy ha a városnak kell terület, milyen drágán kell megfizetnie.

A tanács többsége az eladás ellen foglalt állást s e tárgyban kikéri a pénzügyi bizottság véleményét.

Husuzsora Nagyváradon.

A polgármester ur figyelmébe.

Tizenhat fillérrel drágább lett a hus.

Makón egy ember beleőrült abba a gondolatba, hogy nem bírja eltartani a családját a mostani rettenetes drágaság mellett; egy zavaros pillanatában öngyilkossá lett.

Ennek a szerencsétlen embernek az esete jut eszünkbe, mikor azt halljuk, hogy a nagyvárad hentes és mészáros urak ismét fölemeltek a hus árát és pedig kilogrammonként 16 fillérrel.

A hentes és mészáros urak telhetetlensége olyan csodálatosan megnőtt, amennyire a közönség és a városi hatóság csodálatos éhhetlensége csak engedte.

Evek óta tart Nagyváradon a husárak rendszeres és tervszerű felszólalása; mindenki nyög ez alatt a srófolás alatt, mindenki szidja a husuzsorasokat, de senki sem tesz ellenük semmit. Pedig gondoljunk vissza, mi volt a hus ára csak 3—4 év előtt és mi az ára ma, számítsunk utána, hány százalékra mennek azok a félévénként bekövetkezett 4—8 filléres áremelések, amelyekkel ősszel és tavasszal, évente kétszer a mészárosok a közönséget meg-meglepték — akkor lesz tiszta képünk arról a rettenetes nyuzásról, amit a mészárosok a közönséggel szemben maguknak megengednek.

Az utóbbi néhány év alatt több mint ötven százalékkal emelték Nagyváradon a husárakat! Hogy mit jelent ez a polgári háztartásokra, arról írunk fölösleges.

Es ennek dacára a közönség sem mozdult meg, a hatóság sem. Hiszen csak 4—8 fillérről volt szó — igen, egy-egy esetben! De a sok 4—8 fillér összegyűlt s ma ott tartunk, hogy talán olcsóbban lehet Argentínából, mint a Szent László-térről húst hozatni.

A közönség indolenciájától vérszemet kaptak a hentesek és most egyszerre 16 fillérrel rugtatták feljebb a hus árát.

Ha erre sem mozdul meg a hatóság és a polgárság, akkor igazán megérdemeljük, hogy az utolsó garasunkat is uzsorasok szedjék ki a zsebünkől. Vegyünk egy egyszerű polgári családot, mely átlag naponta másfél kilogramm húst fogyaszt. A mostani husáremelkedés jelent számunkra átlag napi 24 fillér új terhet, ez az egész évben 87 korona 60 fillért tesz ki, akkora összeget, amely egy tisztviselő háztartásának egyensúlyát már megbontja, adósságszínárást, anyagi romlást idéz elő — de néhány hentesnek sikerült jobban megduzzadnia az erszényével együtt.

A kapzsiságnak ilyen mértékével szemben védekezni kell. Első sorban a hatóságra vár a védekezés szervezése: állítsa fel Nagyvárad város a haladéktalanul a hatósági mészárszéket, a közönség pedig azontul bojkottálja az uzsorasokat.

Oberwalder és Ladstädter

udvari kalapgyárosok

szalmakalap készítményei legkedvezőbb

REICHARD áruháza

üzeménél kaphatók.

115 A

UJDONSÁGOK.

* **Urnappja.** Az Oltáriszentség ünnepe, Urnapját nagy áhitattal ülték meg tegnapelőtt. A templomokban az ájtatos hívek nagy számmal voltak jelen. A székesegyházban nagy egyházi pompával ment végbe az urnapi körmenet és a szentmise. A borongós időjárás dacára a körmenet kivonult a négy lombsátorhoz. A székesegyház udvara és a Káptalan-sor zöldfüvel volt bevonva. A templom előtt volt felállítva a 101. gyalogezred diszszázada, a zenekarral. A körmenetet gróf *Széchenyi* Miklós püspök vezette s ugyancsak ő tartotta az ünnepélyes szent misét, *Spett* Gyula kanonok pedig remek szent beszédet mondott. A szentmise alatt és a körmenetnél, az Oltáriszentség felmutatásakor a katonaság diszlovéseket adott. Az istentisztelet végeztével a katonaság bevonult a várba. A *Szent László* templomban holnap *vasárnap* tartják meg az urnapi isteni tisztelget.

* **Szaid pasa a Házban.** *Molnár* János beszéde alatt *Berzeviczy* Albert az ujságírók karzatára egy öreg, összetöprödött török lértit vezetett, aki *Szaid* pasa volt, a török senatus elnöke, *Abdul Hamid* alatt nagyvezir volt *Berzeviczy* Albert elnök kénytelen volt őt a karjánál fogva vezetni, mert alig volt jártányi ereje. *Szaid* pasa kíséretében két fiatal török volt. Az elnök azután szünet közben körülvezette a pasát a Házban. Mindenfelé a Házban nagy érdeklődést keltett az ősz pasa megjelenése.

* **Széchenyi püspök Győrött.** *Várady* L. Arpád új győri püspököt holnap, vasárnap szentelik püspökké s mindjárt utána megtartja ünnepélyes beiktatását. *Várady* L. Arpád püspökké szentelését gróf *Széchenyi* Miklós nagyváradai püspök végzi, *Fischer* Colbrie kassai püspök és *Kutrovács* Ernő győri segédpüspök közreműködésével. Gróf *Széchenyi* Miklós váradai püspök tegnap a reggeli gyorsvonaton utazott utódjának felszentelésére Győrbe, *Brém* Lőrinc pápai tb. káplán kíséretében. Gróf *Széchenyi* püspök a jövő hét végén érkezik haza székhelyére.

* **A turini kiállítás.** Olaszország az idén elárasztja az egész világot a maga reklámpapíraival, melyeknek az volna a hivatásuk, hogy az egész hiszékeny világot az egységes Itáliába csalogassák. Különösen a turini kiállításról hirdetnek mesedolgokat. Most lapunk egy barátja magából a turini híres kiállításból küld nekünk pár sort, amelyek némileg más színben tüntetik fel a nagy garral reklamirozott kiállítást. Azt írja, hogy bámul az ember, hogy az április közepén megnyitott kiállítás épületei ma sem készek s a legtöbbbe be sem lehet menni. A helyük készen van, az nagyon szép; igen érdekes a kiállított anyag, az angol, argentinai, unaguayi, belga, francia, szerb, sziámi, olasz és magyar pavillonban. A magyar épület kívülről, mint az különben az illusztrált lapok által közölt képekből is kivehető, megbotránkoztatónan esetlen szecessziós, sárgára meszelt, pajtaszerű épület, mely annyira elüt a többi épülettől, hogy a képes katalógusból ki is hagyták. Olyasforma az egész épület, mintha holnapos versek könyvtárépületnek készült volna. Szóval a szecesszióval odakint alaposan felsültünk; idebent azonban még mindig kínálgatják, mint mondom, igazi művészetet. — A magyar gardák tanulmányutjukban most értek Turinba, onnan a kiállítás megtekintése után tovább utaznak Svájcba.

* **Uj ügyvéd.** Városuk egyik legképzettebb fiatal jogásza dr *Hirschmann* Gyula ma tette le kitűnő sikerrel az ügyvédi vizsgát.

* **Szobor-kut a színház mögött.** *Karácsonyi* Géza marosvásárhelyi tanár érdekes kis modellt hozott tegnap Nagyváradra s a városi főmérnök hivatalos helyiségében állította azt fel. Nemrégén itt járt *Karácsonyi* tanár Nagyváradon s akkor fogalmazott meg nála az eszme, hogy a Szigligeti színház mögött a Szilágyi Dezső utca elején levő kis parkban egy csinos kutat lehetne felállítani, vonatkozással Szigligeti egyik legjobb népszimű alakjára, a csikósra. A kut modeljét el is készítette s most elhozta Nagyváradra. A szobor-kut alapját a hortobágyi hid mintájára készítette, közepén egy eredeti csikós alakkal, amely 220 m nagyságban bronzból lenne öntve. Az alap két sarkán kiemelkedő ráközött virágok lennének, valamint a szobor lábánál a hid egész hosszában. Ez alatt egész szélességben medence húzódnék végi, amelyből zuhatag módjára ömlene a víz az alsó medencébe. Az eszme elég csinos s díszes válnék a kis térnek. Az egész talpazat felér köböl készülne s a szoborral együtt 10,000 koronába kerülne.

* **Halál a szőlőben.** Tegnap délb. n *Ungvári* Zoltán és *Bagdi* Lajos kimentek a szőlőbe *Bagdi* Lajos sógorához cserenyéznicseresnyázás után bementek *Bagdi* Lajos sógorának lakására s ott *Bagdi* citerázni kezdett. *Ungvári* Zoltán pedig a szobában talált fegyvert nézegette. Egyszerre durranás hallatszott s mire az udvaron levők befutottak, *Ungvári* Zoltán már a halállal vívódott, s kevés idő múlva meg is halt. A rendőrség a nyomozást megindította, annak kiderítése végett, hogy vajjon bűncselekmény, avagy gondatlanság torog-e fenn? A nyomozás még folyik.

* **Üdülőhelyek a Székelyföldön.** A marosvásárhelyi székely társaság által a Székelyföld több mint 20 egészséges helyen rendezett üdülőhelyről szóló ismertetést ez év tavaszán oly nagy tömegben kérték, hogy újult kiadás szerkesztése vált szükségessé, amely a napokban már el is hagyta a sajtót. Tanítóknak, tanítónőknek és szerényebb díjazású hivatalnokoknak ingyen küldi meg Szentgyörgyi Dénes a székely társaság titkára Máros-Vásárhelyen.

* **Ongyi kosság.** Tegnap este 10 órakor az Ezredévi- emléktéren *Friedmann* Ignác nevű 23 évesnek látszó fiatal ember eddig ismeretlen okból öngyilkosságot követett el. Mire a mentők és a rendőrség a helyszínre érkezett, már halott volt. Zsebében egy levelet találtak, melyben kéri a rendőrséget, hogy ne bucolják fel. Beszállították a hulla házába.

* **Baleset a Bemer-téren.** Tegnap délután fél 6 órakor véres szerencsétlenség történt a Bemer-téren a Royal-kávéház előtt. A Rákóczi-ut felől *Kirschner* és *Deutsch* szállító-cég tábláskocsija mikor befordult a Bemer-térre szembejött vele egy másik kocsis s mivel az utatorkolatnál a kocsisok idejekorán nem vették észre a veszedelmet, a két kocsis összeütközött. Az összeütközés következtében a *Kirschner* és *Deutsch*-cég kocsisa leesett a bakról az aszfaltra és súlyosabb sérülést szenvedett. A szerencsétlen embert a mentők, lakására szállították. A két kocsis teljesen összetört és a *Kirschner* és *Deutsch*-cég egyik lova még az összeütközés helyszínén kiadta párját. A rendőrség megindította a nyomozást annak megállapítására, hogy kit terhel a szerencsétlenségért a felelősség.

* **Kik akarnak iparostanúok lenni.** Az évről vizsgálatok alkalmából sok gondot okoz a szülőknek, hogy gyermekeiket milyen pályára adják. Aki nekik kedvük nincsen a tovább tanulásra, leghelyesebben teszik, ha az

iparos pályára lépnek. Az iparé a jövő, különösen ha pár középiskolai tanulmány alapján kedvvel, igyekezettel mennek az iparos pályára. Különösen ajánljuk a szülők figyelmébe a *Moskovits*-féle cipőgyártal, amelynél alapos kiképzést nyernek a szakmunkájukban. Felvétel céljából jelentkezzenek a *Moskovits* cipőgyártal Kossuth-utcai irodájában.

x **A püspök-fürdői galamblovészet után.** A Püspök-fürdőben e hó 8-án megtartott galamblovész versenyen 9 díj közül 6 *Ladányi* József nagyváradai puskműves mester fegyvereivel nyertett el és pedig 2 első díj, 2 második díj és 2 harmadik díjjal. Üzlet Nagyvárad Rákóczi-ut *Moskovits* palota. M. kir. lőporáruda, telefon 269.

x **Tavaszi vásár.** Tisztelettel értesitem a mi nagyközönséget, hogy a csillár és fémáru gyártást megkezdtem s ennél fogva raktáron levő csillár készítmények helyszüke miatt gyári áron, sőt normális elfogadható áron elárulom. Régi csillárok átalakítása, galvanizálása, fémáru rezezése, nickelezése, butorvasálás, portáldiszek stilszerű készítése rajz és terv szerint. *Stern*, Bemer-tér, Telefon 556.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzlet

folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi-ut 5. sz. *Veiszlovits*
házba, az *Orsolya* zárda templomával
szemben.

FLEGMAN

grenadinjai

a legszebbek és legjobbak.

Hölgyeim!

Kelim, gobelin és
Smyerna ujdonsága-
imra felhívom figyel-
müket. Okvetlen néz-
:: zék meg. ::

TATRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Tudósítás!

Tudatni kívánom az igen tisztelt eddigi megrendelőimel és az elegáns ruhákat szerető uri közönséggel, hogy **a tavaszi és nyári szöveteim**

megérkeztek. Angol és belföldi szövetekben oly nagy választékkal rendelkezem, hogy bármelyik fővárosi céggel felveszem a versenyt, ugyszintén az előállításban is, ami a saját vezetésem alatt történik

Nagybecsű pártfogást kér

FRIEDLÄNDER

angol uri szabó cég

Nagyvárad, Szent János utca 4. sz.
Mintákkal kívánatra háznál szolgálok.

x Néhai főtitkarendő **Makutz Ernő** hteol. könyvtárát míg a készlet tart *olcsón* kiárusítom. Benkő A. könyvkeresk. Rákóczi-ut 10. sz.

Siessünk**Radó és Kertész**

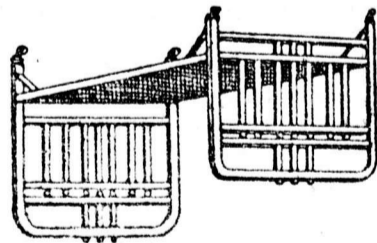
női divatruházába, Kossuth-utca 2. szám,

ki lettár miatt nagy occasiót rendez, hol a következő cikkek kerülnek *olcsón eladásra*.

Mosó grenadinok, batistok, selymek, pouplinok, ruhavásznak, francia delainok, ruha diszek és még sok más itt fel nem sorolt cikkek. — **Most sok pénzt megtakaríthatunk**, ha menyasszonyi kelenyénket itt vesszük.

x **Kiadó** november 1 re **3** szobás modern lakás, boitok, **2** szoba és műhelyek, Szalárdi-utca 9.

Vas és rézbutor

gyári rakatári

Székrenyagy **3** matraccal **19** korona

Sodronybetét **10** korona

Rézkarniss **5** korona

Gyermekagy **24** koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10. sz. Telefon 636.

Tanuló fizetéssel felvétetik.

SZINHÁZ.**Heti műsor:**

Szombat: Elvált asszony. (Kormos Ilonka első fellépte.)

Vasárnap: d. u. Sárga lilium, este Luxemburg grófja. (Kormos Ilonka második fellépte.)

Hétlő: Varázskeringő. (Kormos Ilonka harmadik fellépte.)

Kormos Ilonka vendégestéi. Ma, szombaton egy fiatal, bájos primaponna vendégszerepel a Szigligeti-színházban. Kormos Ilonka a vendég, a Király színház ünnepeit primadonnája, akinek minden egyes fellépte még a fővárosban is eseményszámba megy, mert újabban a primadonnák között is neki vannak a legszenzációsabb toalettjei. Pompás öltözékei mellett szenzációs a szépsége, művészete is Kormos Ilonkának. A jeles primadonna a legdivatosabb operettekben fog bemutatkozni a nagyvárad közönségnek. Ma az Elvált az asszony Gonda szerepében mutatkozik be. Vasárnap este Agelát éneklő Luxemburg grófjában.

EGYESÜLETEK.

A Lövészegylet restaurálása. A nagyvárad polgári lövészegylet régen egyike volt Nagyvárad legelőkelőbb társadalmi egyesületének. Még 1832 ben alakult s a város legelőkelőbb polgárai voltak a tagjai. Utóbb azonban sokat hanyatlott az egykor virágzó egyesület, most pedig *Mezey Mihály* halálával legfőbb támasza is kidőlt. Az egylet választmánya most új lendületet akar adni a lövészegylet életének. Tervbe vette a lövészegylet épületének renoválását és új tagok gyűjtését.

A lövészegylet választmánya tegnap ülést tartott *Rimler Károly* elnöklete alatt, melyen elhatározták, hogy taggyűjtő izeket és felhívást bocsátanak ki az egylet megerősödése, feliragoztatása céljából.

A szamadások átvizsgálására számvizsgálókat küldtek ki.

Elhatározták, hogy volt főlövészmeztterük emlékére *Mezey Mihály emlékversenyt* rendeznek; megbízták a lövészmezttereket, hogy dolgozzák ki a feltételeket, úgy, hogy még a folyó évben megtarthassák a versenyt.

Mezey Mihály ercképét megfesteti az egylet s megbízták *Rimler Károly* főlövészmezttert, hogy eziránt festőművészekkel lépjen érintkezésbe.

Apróbb ügyeket tárgyaltak még.

A tüdővész ellen védekező egylet közgyűlése. A tüdővész ellen védekező egyesület Nagyváradon június hó 25-ik napján délelőtt 11 órakor a városházán tartja évi rendes közgyűlését, melyre az igazgató választmány megbízásából *Fetser Antal* egyl. elnök és dr. *Iráter Pál* egyl. titkár ezuton is meghívják az egyesület tagjait.

IRODALOM.

A Szigligeti Társaság közgyűlése. A nagyvárad Szigligeti Társaság ez évi június hó 25-én, vasárnap délelőtt fél 12 órakor Nagyvárad város székházának bizottsági termében rendes évi közgyűlését tartja, amelyre a társaság tagjait ezennel tisztelettel meghívjuk. Nagyvárad, 1911. június 16. Ridl Öljóna elnök Sas Ede főtitkár. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Az évi jelentés. 2. A számvizsgáló bizottság jelentése. 3. A jövő évi költségelirányzat. 4. Egy választmányi tag és bizottsági elnöki és alelnöki helyek betöltése. 5. Esetleges indítványok, amely az alapszabályok értelmében a közgyűlés előtt három nappal az elnökséghez írásban beterjesztendők.

TANÜGY.**A holtak taníthatnak.**

(Hozzászólás *Agoston Péter* cikkéhez*)

Agoston Péter, mint azt mindenki gondolhatta, nincs megelégedve a mai népiskolai tanítással. A napokban a páholy lapjában el is mondta kifogásait ellene. Teljesen figyelmen kívül hagyva a klerikálizmus elleni kirohanásait legyen szabad néhány észrevételt tenni pedagógiai szempontból.

A többek közt így ír *Agoston*:

»Káros az a szellem, amely minden iskolában csak a visszafelé nézésre tanít, amely azt tanítja, hogy az ősök bölcsessége mindig nagyobb, mint a fiaké s hogy az apák és ősök nemcsak kivételesen, hanem mindig okosabbak a fiaknál stb.»

Agoston úgy látszik nagyon haragszik az őseire. Nem ismerem őseit, még a magamét sem. De a haza és a világtörténet rég elhunyt nagy embereit minden művelt embernek ismerni és tisztelni kell. Nagyon téved a tanár ur, ha azt gondolja, hogy az ősök bölcsességét és okosságát állítjuk a növendékek elé. Neml hanem akarunk nagyságát, önzetlenségüket és szilárd jellemüket mutatjuk be követendő például.

»Káros — írja továbbá — ez a szellem, mert legfeljebb azt engedi meg, hogy a meglévő tananyag mellé újabbat lehessen felvenni.»

E mondatból azt következtetem, hogy *Agoston* a mostani tananyagot ki akarja kiegészíteni és újat akar helyettük fölvenni. Jó néven vettük volna, ha azokat a bizonyos új tantárgyakat fel tetszett volna említeni. De az alábbiakból azt következtetem, hogy a vallás-tanítás volna a legfőbb elvetendő tantárgy. Es pedig azért szeretné egyik-másik tantárgyat kiküszöbölni, mert a mult jelszava: imádkozzál és dolgozzál. Es mi a jelszó? Dolgozzál és élvezzél! De ha már élvezni nem tudsz, érdeemes-e dolgozni?... Tanár ur ez nem jó jelszó, maradjunk csak a réginiél, mert az ima felelem!, az élvezet pedig lever.

»Ma már nem az apa tanítja fiát a kenyéradó munkára, hanem az iskola, a szülő, a mestter, az élet, sőt a szakiskola.« Igen, a szakiskola, ezt kellene a mindent gyógyító általános titkos helyett követelni és mennyivel helyesebb lenne, ha az elégtelenséget szító sok politikai lap helyett szaklapokkal látnák el a szociáldemokrata vigécek által felizgatott munkás népet.

»S még mindig a hittan a tanítás gerince.« Hittanból 1—2 óra, a nyelvtanból, írásból és számtanból 5—6 óra van hetenkint a népiskolákban. De hogy végeredményében a legtöbb tantárgy Istenhez vezet, az tagadhatatlan. Csak egy példát hozok fel: Beszéd- és értelemgyakorlati órán egyik növendékem azt kérdezte, miöl lesz a fa? Azt feleltem: magból. Ekkor egy igen fogas kérdéssel állott elő. Azt kérdezte: mi volt előbb: mag-e, vagy fa? Mást nem felelhettem, mint hogy a fát maggal együtt a jó Isten teremtette. A fiu megnyugodott a feleleten. De, hogy a tanár ur a megértés alapján itt milyen eljárást követne? azt és annak pusztító hatását a fogékony gyermeki lélekre elképzelhetjük.

Amit az oktatásról ír az teljes tájékozatlanságra vall. Mert bármely iskolában, még az izraeliták iskolában is (ezeket tüntette fel legmaradiabbaknak) meggyőződhetne, hogy állításai nagyon is tulzotak.

»A nép nem hiszi azt, amit az iskola tanít. Ez az iskola csödjé.« De könnyű e szót használni »nép«! Nem a nép hitetlen, hanem a népnek egy ámitók által félrevezetett kis töredéke. Ebből az iskola csödjét még nem lehet következtetni.

Igen. Franciaországban lehet beszélni az iskola csödjéről pedig ott nem a hittan a tanítás gerince. Tessék megnézni a fiatal bü-nösök franciaországi statisztikáját. S nem eb-

* Megjelent a Világban f. hó 11-én, a Nagyváradban f. hó 13-án.

ben az országban hangoztatják-e legtöbbet a gyermek-bírók leállítását? Pedig ott nem a tekintély előtti meghajlás, hanem a megsértés iskolái működnek!

Ott nem a holtak, hanem az élők tanítanak. Meg is látszik az eredménye. Nem irigyeljük egy cseppet sem.

Egy tanító.

Érettségi a főreáiskolában. Folyó hó 14 én ért véget a helybeli főreáiskolában az érettségi vizsgálat a következő eredménnyel. Joles érett lett Küger Viktor; jó érettek Braun Miksa, Csordás János, Glanzmann Mór, Kappel Sándor, Moskovits Béni, Purda Károly, Rosenmann Miksa, Stern Antal, Z-danszky László, Szűcs Gyula, egyszerűen érett ö, szeptemberben javíthat.

ZENE.

Szalay Stefánia növendékeinek hangversenye. Szalay Stefánia a kiváló, nagytehetségű zene tanárnő június hó 18 án vizsgáztatja növendékeit, akiket a múlt tanévben oktatót a zenére, a klasszikus jáékra. A növendékek a vizsgálat alkalmával hangversenyt rendeznek s bizonyára nagy közönség előtt fognak bizonyosságot adni tanárjuk kiváló zeneudásáról és tanári képzettségéről. A vizsgálati hangversenyről a következő értesítést vettük: Szalay Stefánia állami képesített okl. zene tanár felsőbb osztályú növendékeivel folyó hó június 18-án vasárnap délelőtt fél 11 órakor a promontrei főgimnázium dísztermében vizsgálati hangversenyt tart. Játsszani fognak: Barabás Erzs, Belezny Anna, Bulovszky Erzs, Gerő Magda, Hajós Magda, Kappel Lotti, Kepes Anna, Leipnik Erzs, Lukács Anna, Otömösy Olga, Sebessy Irénke, Szalay Elemér, Tóth Olga, Waldmann Erzs, Várad Stef, Varró Zsófi. Beépti jegyül a meghívók szolgálnak.

NYILTTÉR.

REISZ MIKSA

butorgyára

Nagyvárad,

Rákóczi-út 14.

szám alatt

(„APOLLÓ” mellett).

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szápadlás nélkül is készít **kitünő hirt** nevű

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sassal szembe

TÁVIRATOK.

Kolera a Duna mentén.

Budapest, június 16.

Az ercsi-i előjáróság tegnap távirati jelentést küldött Pestmegye alispánjához, hogy a községben egy asszony kolera gyanus tünetek között meghalt. Az alispán intézkedésére a megyei főorvos azonnal kiutazott Ercsibe s a megtartott hullaszemle után a községet vesztégar alá helyezte. A múlt évben is Ercsi volt a kolera főszéke s nem lehetetlen, hogy ismét innen kél útjára a fekete rém.

A főispánok karzata a Házban.

Budapest, június 16.

(Saj. tud.) Khuen-Hédervary Károly miniszterelnök a képviselőház elnökségével egyetemben elrendelte, hogy a Ház I. számú karzatán ezentul csakis főispánok foglalhatnak helyet. A főispánok részére fentartott karzatra idegeneknek tilos a bemenet.

KÖZGAZDASÁG.

Kereskedelmi és ipari vállalatok figyelmébe. A kedvező termes kilátások következtében várható tömeges áru és termény szállítások, továbbá a folyamatban levő beruházási munkálatokhoz szükséges anyagoknak állandóan nagy tömegben való szállítására a vasut teljesítő képességét előreláthatólag nagy mértékben fogják igénybe venni. A szállítási nehézségek csökkentése végett felkérjük az érdekelteket, különösen a nagyobb kereskedelmi és ipari vállalatokat, hogy a részükre szállítandó s szállítási időhöz nem kötött tömegárak (épület, tűzifa, só, szén, érc, kő stb.) zömét még a nyár folyamán, minden esetre azonban az erősebb őszi forgalom bekövetkezése előtt a folyó évi szeptember havát megelőzőleg szállítsák. Nagyvárad, 1911. június hó 16. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula kir. keresk. tanácsos, elnök. Dr Sarkadi Lajos titkár.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A budapesti gabona üzletén tegnap kezdte a nagy esőzés miatt igen szűkös indult az üzlet, később azonban a pragnozis száraz időt mutatott, ezért az irányzat lényegesen ellanyhult. Forgalom készárubbn 14,000 mm. valamivel olcsóbb árak mellett.

Határidők sáralata:

Apr lisi buza (1912)	—	—	—	—	12 20
Októberi buza	—	—	—	—	11.78
Októberi rozs	—	—	—	—	9.28
Októberi zab	—	—	—	—	8.09
Májusi tengeri (1912)	—	—	—	—	6.48
Juliusi tengeri	—	—	—	—	7.06
Augusztusi tengeri	—	—	—	—	7.18
Augusztusi repce	—	—	—	—	14.—

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	8 10
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	9 34
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	8 31
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	8 41
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	8 56
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	9 03

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 30	3 00	5 40	9 10
Rontó >	8 47	10 46	3 07	5 47	9 17
V.-Velece >	9 00	10 59	3 20	6 00	9 00
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 30	6 10	9 40

* Csak bezárolag szeptember 15-ig közlekedik.

369—911.

Arlejtési hirdetmény.

A város tanácsától nyert megbízás folytán az Uri-, Borz-, Beöthy Ödön és Kert-utcák át-urkolási építő munkálatainak vállalatba adása céljából f. évi július hó 3 napján d. e. 10 órakor a városháza bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők: Az uttestek n összesen 7381.20 m. hengereit tömörített vagy ön ött asphalt burkolat. A gyalogjárókon 2168.56 m. öntött vagy csö-möszölt asphalt burkolat. A város közönsége azonban főntarja magának azt a jogot, hogy a Kert-utcának a Vámbáz utcán és Páca csatorna közé eső szakaszát csakis a csatornázó munkálatok végrehajtása után adja ki a munkálatokba.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le a város házipénztárába.

A bánatpénz készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlatához csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyuata, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolatait csatolandó az ajánlatához.

Ajánlatok csak írásban alulírott küldöttség elnök kezéhez 1911. évi július 3 napjának d. e. 10 órájáig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak teibontatni.

Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak a szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetái. A borítékban megjelölendő az a munkálat, melyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis egységárak megjelölése mellett tehető, ebből a célból a város ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsát a pályázók rendelkezésére, vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységi árakat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek, ártételekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

és a feltételek és költségvetések díjtalanul megszereshetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdményt, az árlejtési feltételeket ártelekekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ösmeri és azokat magára kötelezőknek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelező.

Az összes munkálatok csak egy fővállalatnak adatnak ki, miért is egyes munkanemekre tett ajánlatok figyelembevételni nem fognak.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés megtörténik, ellenben Nagyvárád városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fentartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson. esetleg újabb árlejtést tarthasson.

Nagyvárád, 1911. június 1.

Komlóssy József,
biz. elnök.

A Z I G A Z,

— hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsoru —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a „NEMZETI“ szálloda, vendéglő és kávéház bérlelője.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárád, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

Dajkovits E.

fényirodában
Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Nagyvárád város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.** 100 gyertyás **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek,** fénypésszámok ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1 literől 12 literig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, irvampak kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Rákóczi-ut 5 szám, Veiszlovits-ház.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	38 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 forint 35 kr
1 francia szájviz	25 >	1 téglény Margit krém	40 >	1 Gillette utánzatú borotva készülék	1 > 50 >
1 száj szagtalanító	50 >	1 Diana krém	65 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 >	1 drb Dianna szappan	65 >	1 dublé bajuszkéfe	20 >
8 Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	38 >	1 valódi serte ruhakéfe	45 >
1 Stomatol	20 >	1 amerikai porcellán puder	1 & 20 >	1 körömkefe	05 >
1 téglény Odontin fogpaszta	55 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	20 >
1 drb Odontin betét	35 >	1 Emke hajszesz hajhullás ellen	1 & >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	98 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő krém	96 >
1 üveg Bay Rum	35 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 Jera violette brillantín	30 >	3 drb francia ibolya szappan	50 >	1 cipőfényesítő flanel	20 >
1 francia brillantín	15, 22, 35 >	1 Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 >	1 Jurigatem Zománc	30 >
1 folyékony brillantín	50 >	1 Speick szappan	28 >	1 mtr vörös gumicső	60 >
1 valódi dió olaj	15 >	1 Windsor szappan	38 >	Egynegyed Ko Brunz watta	35 >
1 kivonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajuszkötő	15, 20 35 >	1 Beloderma kézfinomító	20 >		
		1 üvegtéglény tejkerém	20 >		

905

Gummi agylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellenében, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Jégszekrények

nagy választékban

Fagylaltgépek

Ltr.	1	2	3	4
Kor.	10—	1250	1450	17—

Vajköpülőgépek

Ltr.	1	2	3
Kor.	360	480	560

Kerti vasbutorok állandó nagy választékban.
Modern konyhaberendezések zománcos és Alumínium edényekből.

Telefon 390.

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében.

A Biharmegyei Gazdak Áru és Hitelintézete Rt.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.
Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámit házakra és földbirtokokra

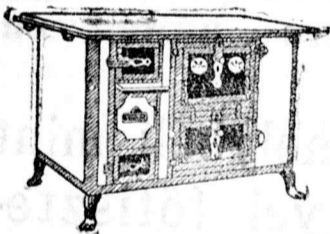
161

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Percses-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

MEGNYILT a PÜSPÖKFÜRDŐ!

Magyar-Pécskai Dankó Boldizsár Kálmán kitűnő zenekara közreműködésével május hó 1-én a nagyközönség számára.

A fürdő híres gyógyvize a legkülönbözőbb betegségben bámulatos gyógyulást idéz elő Vonatközlekedés naponta ötször, a nagyvárad állomásról. A vendéglőben kitűnő konyha és pince. — A szállodában teljes kényelem. Mérsékelt árak. — A fürdőben ujjonnan berendezett nagyszabású uszoda. — Fürdővonatok a mai naptól kezdve közlekednek. Minél számosabb látogatást kér

Kernáts János, fürdőbérő.